

NEŠLO JEN O BOJ SE ŠKORPIÓNY

V jiném svazku operativní korespondence¹⁴, k němuž jsme se rovněž dostali, se nacházejí rozkazy z Prahy adresované do Ria de Janeiro. Četba těchto dokumentů nám ukazuje přesná očekávání a požadavky Prahy od „Honzy“, protože (jak jsme již uvedli) agenti umístění na vyslanectví byli do příjezdu důstojníka v podstatě k ničemu. Chybělo jim to, co se ve špionážním žargonu označuje jako **řídící orgán** (zkratka ŘO), jímž byl zpravidla důstojník I. správy, v našem případě „Honza“ bojující se škorpióny. Praha od poručíka „Tremla“ požadovala, aby i přes obtíže řídil agenturní síť. V souladu s interními pokyny I. správy bylo úkolem řídícího důstojníka nejen vést práci agentury, ale také ji ideologicky formovat. V dopise, který „Pavel“ zaslal prostřednictvím kurýra letícího do Ria 27. 10. 1952, „Honzovi“ nařizuje, aby bedlivě pozoroval všechny politické události v Brazílii a vůbec v zemích Latinské Ameriky. Centrála navrhovala, že se styky mu

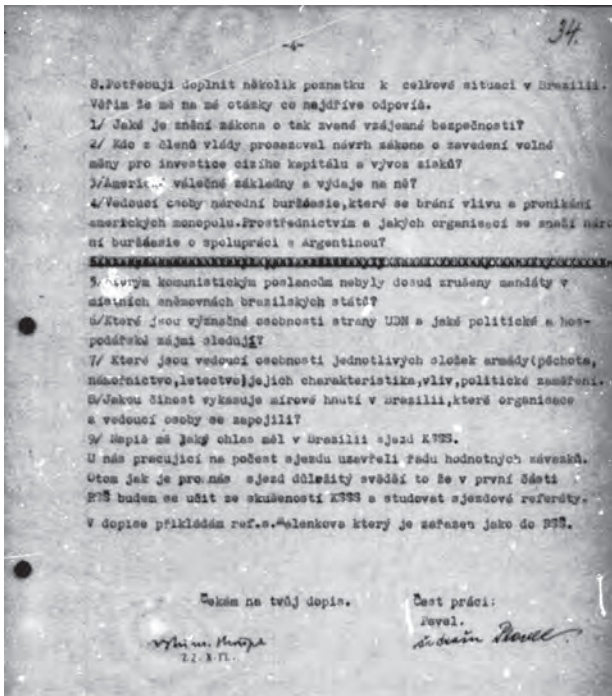
¹⁴ Svazek ABS, f. I. správa MV, reg. č. 80015.

může pomoci především „Petr“, ale on musí „Petra“ vést tak, aby využíval své styky jako nevědomé informátory. Z takových informátorů lze po čase učinit více vědomé spolupracovníky. Stačí z nich vytáhnout informace, které pro ně mohou být za jistých okolností kompromitující, a zavazovaly by je tím k další, již hlubší spolupráci. Proto je nutné především budovat stykovou bázi. Praha poslala „Honzovi“, aby mu usnadnila práci (s ohledem na jeho nelehkou situaci a mnoho legální práce) a aby příliš netápal, celý seznam zajímavých typů, kteří stojí za pozornost.

Na prvním místě je uveden již zmíněný „Osak“ (vlastním jménem: Oskar Argolio), nejcennější objekt – předseda brazilské obchodní komory. Osobně se znal s bývalým prezidentem gen. Dutrou. „Osak“ byl v Praze v květnu 1952 a tehdy ho StB intenzivně rozpracovávala. Podle zprávy ho „Petr“ soukromě poznal a má možnost se s ním pravidelně setkávat, protože pracuje jako obchodní zástupce. Petrův styk s „Osakem“ je důležitý, neboť „Osak“ mu může nechtě předat cenné, především obchodní informace. Centrála proto doporučuje, aby si „Honza“ s „Petrem“ o „Osakovi“ promluvil, jak nejlépe jej lze využít pro jejich účely. Při cestě do Československa se „Osak“ vyjadřoval pochvalně o jeho ekonomice. Vzhledem k jeho postavení ho centrála považuje za dobrý typ a „Honzovým“ úkolem je vypracovat plán na „Osakovo“ rozpracování.

Druhá na seznamu je „Lucy“ (vlastním jménem Mme Liu), mladá Němka, která se provdala za Číňana a provozovala hospodářskou činnost v Brazílii. Obchodovala s Československem a prodávala diamanty (což bylo v té době nelegální). Na seznamu se objevil také její brazilský společník s krycím jménem „Krym“ (Nelson Santos). Už

sama skutečnost, že obchodovali s ČSR se zakázaným zbožím, je kompromitovala a vytvářela předpoklad k jejich rozpracování. Jednalo se již o brazilské styky, z nichž měla vzniknout užitečná a neviditelná síť. Čeští agenti nemohli dosáhnout toho, čeho byli schopni dosáhnout domácí. Mezi úkoly se nacházel také jeden obecný, který byl klíčový pro příští vývoj událostí. Tento úkol svědčí o tom, že přes veškerou grotesknost pracovních začátků



9. „Pavel“ (tedy centrála) v bodě 4 formuluje klíčovou otázku: „Vedoucí osoby národní buržoazie, která brání vlivu a pronikání amerických monopolů.“

československé rozvědky v Brazílii je zřejmé, že analytický odbor v Praze měl dobře zmapovanou situaci a již v roce 1952 byl schopen vytyčit takové směry činnosti, jež začátkem 60. let ovlivnily efektivitu rozvědky, která představovala pro Brazílii skutečné ohrožení. Jmenovitě se jedná o čtvrtou otázku z přiloženého dokumentu, na niž měl „Honza“ odpovědět.

V předchozích bodech se „Pavel“ ptal například na americké válečné základny nebo na měnovou reformu, ale tím nejpodstatnějším dotazem z pohledu budoucnosti, který byl na začátku listu uveden lakonickou větou: „Potřebuji doplnit několik poznatků k celkové situaci v Brazílii“, byla právě otázka číslo 4, tedy: „Vedoucí osoby národní buržoazie, která brání vlivu a pronikání amerických monopolů.“ Brazilská národní buržoazie, šíře brazilský nacionalismus, byla páteří, o kterou se v budoucnu opřela československá rozvědky a na níž v následujících letech vystavěla systém, který skutečně ohrozil brazilskou demokracii. Ne na komunistech, levicově orientovaných politicích nebo novinářích, ne na levicově zaměřených banditech nebo partyzánech, ale na dobrých vlastencích.